

Działania Unii Europejskiej w obszarze stosunków zewnętrznych

Kiedy na szczycie Rady Europejskiej w czerwcu 2019 r. państwa członkowskie przyjmowały nowy program strategiczny dla UE na lata 2019–2024, promowanie europejskich interesów i wartości na scenie światowej zostało wymienione jako jeden z czterech głównych priorytetów. W rzeczywistości jednak działania w skali międzynarodowej obecne są we wszystkich pozostałych priorytetowych obszarach, którymi Unia powinna i musi się zająć w ciągu tych pięciu lat, zgodnie z przedstawionym programem. Pierwszy z nich – ochrona obywateli i swobód – niesie za sobą m.in. konieczność umacniania praw człowieka i demokracji oraz walkę z terroryzmem, nielegalną migracją i handlem ludźmi. Priorytet drugi – rozwijanie bazy gospodarczej – wymaga zapewnienia uczciwej konkurencji i rozwijania stosunków handlowych na arenie światowej. Priorytet trzeci – budowanie Europy neutralnej klimatycznie, ekologicznej, sprawiedliwej i socjalnej – wiąże się m.in. z przyjęciem przez Unię pozycji podmiotu wyznaczającego standardy i inspirowanego ekologiczne cele na całym świecie. Działania UE w tych dziedzinach oparte są na porozumieniach międzynarodowych, z poszanowaniem prawa międzynarodowego i jego zasad.

W niniejszym numerze EPS pierwszą grupę tematyczną stanowią artykuły odnoszące się w sposób przekrojowy do tych problemów, z uwzględnieniem międzynarodowego sądownictwa karnego; integracji wymogów ochrony środowiska w unijnej współpracy rozwojowej czy wreszcie zarysu normatywnego modelu wykluczenia państwa członkowskiego z UE.

Na wspomnianym szczycie Rady Europejskiej nie przewidziano jednak, że w niedługim czasie Unii przyjdzie zmierzyć się z bezprecedensową sytuacją polityczną – wojną u jej granic, w Ukrainie. Inwazja Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r. wymusiła znaczące zmiany we wszystkich strategiach przyjętych na najbliższe lata. Priorytetem dla Unii i jej państw członkowskich stało się udzielenie wsparcia dla Ukrainy i podjęcie działań na rzecz przywrócenia pokoju w Europie, we współdziałaniu z partnerami na arenie międzynarodowej i na podstawie podejmowanych w tym celu zobowiązań międzynarodowych. Druga grupa tematyczna artykułów w niniejszym numerze EPS dotyczy problematyki i następstw dla Unii o charakterze prawnym i politycznym wynikających z inwazji Rosji na Ukrainę. W szczególności rozważane są zasady finansowania wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, a także zasady kontroli wywozu produktów podwójnego zastosowania z terytorium UE do Rosji. Kolejnym problemem poddanym analizie są następstwa agresji na Ukrainę, które przejawiają się w systemie unijnych sankcji celowych. Wreszcie, ostatni rozważany problem dotyczy poszanowania praworządności jako warunku przystąpienia Ukrainy do Unii, z pytaniem o zastosowanie tego warunku w sytuacji wojny w Ukrainie, gdy jak nigdy realnie jest zagrożenie agresją ze strony Rosji także wobec innych państw europejskich, gdyby Ukraina nie zdołała się obronić.

Wszyscy autorzy przedstawionych artykułów są członkami Polskiego Stowarzyszenia Prawa Europejskiego, a numer specjalny EPS powstał pod patronatem PSPE. Rada Naukowa i Kolegium Redakcyjne naszego czasopisma składają wielkie podziękowania Pani prof. dr hab. Dagmarze Kornobis-Romanowskiej z Uniwersytetu Wrocławskiego za inicjatywę zorganizowania grupy badaczy oraz opiekę merytoryczną nad artykułami udośćnianymi niniejszym naszym Czytelnikom.

Profesor Stanisław Biernat
Redaktor Naczelny „EPS”

European Union's Actions in the Area of External Relations

When the Member States adopted the new EU Strategic Agenda for 2019-2024 at the European Council summit in June 2019, promoting Europe's interests and values on the global arena was listed as one of the four main priorities. In reality, however, international action is an element of all other the priority areas that the Union should and must address during these five years, according to the agenda. The first one of them - protection of citizens and freedoms - entails, among other things, the need to strengthen human rights and democracy as well as to fight terrorism, illegal migration, and human trafficking. The second priority - developing the economic base - requires ensuring fair competition and developing global trade relations. The third one - building a climate-neutral, green, fair and social Europe - involves, among other things, the Union assuming its position as an entity that sets standards and inspires the establishment of green goals around the world. EU action in these areas is based on international agreements and respect for international law and its principles.

In this issue of EPS, the first thematic group covers articles addressing these problems in a cross-sectional manner, including international criminal justice; the integration of environmental protection requirements in EU development cooperation or, last but not least, an outline of the normative model for the exclusion of a Member State from the EU.

However, it was not foreseen at the aforementioned European Council summit that the Union would soon be confronted with an unprecedented political situation - a war near its borders, in Ukraine. Russia's invasion of Ukraine in February 2022 meant that significant changes had to be made in all strategies adopted for the coming years. It has become a priority for the Union and its Member States to support Ukraine and take action to restore peace in Europe, in cooperation with international partners and on the basis of international commitments made to this end. The second thematic group of articles in this issue of EPS deals with legal and political issues and implications for the Union arising from Russia's invasion of Ukraine. In particular, the contributors consider the rules for financing the EU's Common Foreign and Security Policy and the rules for controlling exports of dual-use items from the EU to Russia. Another problem analysed here is the consequences of the aggression against Ukraine, one of the manifestations of which is the system of EU targeted sanctions. Finally, the last topic considered in this issue is respect for the rule of law as a condition for Ukraine's accession to the Union. A question is asked about the application of this condition in a situation of war in Ukraine, when the threat of Russia's aggression against other European countries is more real than ever if Ukraine were unable defend itself.

All authors of the featured articles are members of the Polish Association of European Law and this special issue of EPS was prepared under the Association's auspices. The Academic Council and the Editorial Board of our journal would like to express special thanks to prof. hab. Dagmara Kornobis-Romanowska from the University of Wrocław for the initiative of organizing the group of researchers and supervising the preparation of articles that we are now presenting to our Readers.

Profesor Stanisław Biernat
‘EPS’ Editor-in-Chief